

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

विधि व न्याय विभाग

सन १९५१ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक २२

महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम

(७ जून, २०१३ पर्यंत सुधारित)

BOMBAY ACT No. XXII OF 1951

THE MAHARASHTRA POLICE ACT

(As modified upto 7th June, 2013)

व्यवस्थापक, शासकीय मुद्रणालय व ग्रंथागार, नागपूर यांच्याद्वारे भारतात
मुद्रित आणि संचालक, शासकीय मुद्रण व लेखनसामग्री, महाराष्ट्र राज्य,
मुंबई-४०० ००४ यांच्याद्वारे प्रकाशित.

२०१३

[किंमत रु. २८-००]

(क) राज्य शासन सर्वसाधारणपणे किंवा विशेष बाबतीत विनिर्दिष्ट करील अशा शर्तीनुसार व अटीनुसार तिचा भोगवटा करील; आणि

(ख) त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यात काहीही अंतर्भूत असले तरी, पोलीस अधिकारी म्हणून असण्याचे संपुष्टात आल्यावर किंवा ज्या ज्या वेळी राज्य शासनास किंवा राज्य शासनाने यासंबंधात प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही अधिका-यास ती जागा रिक्त करून देण्यास भाग पाडणे आवश्यक व इष्ट वाटेल त्या त्या वेळी ती रिक्त करून देईल.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये कोणतीही जागा रिकामी करून देण्यास बांधील असलेली किंवा भाग पाडण्यात आलेली कोणतीही व्यक्ती तसे करण्यात कसूर करील तर, राज्य शासनास किंवा राज्य शासनाने याबाबतीत प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही अधिका-याला अशा व्यक्तीस जागा रिकामी करून देण्याविषयी आदेश देता येईल आणि त्याला, कोणत्याही पोलीस अधिका-यास आवश्यक असेल अशी मदत घेऊन त्या जागेत प्रवेश करण्याविषयी आणि तीत आढळून आलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस तेथून बाहेर काढून टाकण्याविषयी आणि त्या जागेचा कब्जा घेऊन तो निदेशात विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही व्यक्तीकडे सुपूर्द करण्याविषयी निदेश देता येईल.

सन १८९८ चा
अधिनियम
क्रमांक ५ याच्या
कलम १४४
अन्वये राज्य
शासनाला आदेश
देता येईल.

*[३२. राज्य शासनाला, ज्या ज्या वेळी आवश्यक वाटेल त्या त्या वेळी, राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे अशा आशयाचा आदेश काढता येईल की, फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९९८ ** च्या कलम १४४ अन्वये दंडाधिका-याने जर कोणताही आदेश दिला तर राज्य शासनाला तो उक्त संहितेअन्वये अंमलात असल्याचे चालू ठेवता येईल.]

१९८८
चा ५.

प्रकरण चार पोलीस विनियम

सार्वजनिक ठिकाण,
इत्यादीमध्ये
रहदारीच्या
विनियमनासाठी
व सुव्यवस्था
राखण्यासाठी
नियम करण्याचा
अधिकार.

*+ ३३. (१) [या पोट-कलमात विनिर्दिष्ट केलेल्या बाबींपैकी कोणत्याही बाबींच्या संबंधात आयुक्तास, उपरोक्त बाबींपैकी कोणत्याही बाबींच्या संबंधात (या कलमाचे [खंड (क), (ख), (घ), (घख), (ड), (छ), (द), (न) आणि (प)] यांखाली येणा-या बाबी सोडून) जिल्हा दंडाधिका-यास, आणि या पोट-कलमाचा खंड (म) धरून उपरोक्त खंडाखाली येणा-या बाबींच्या संबंधात पोलीस अधीक्षकास] त्यांच्या प्रभाराखाली क्षेत्रात किंवा त्यांच्या कोणत्याही भागात पुढील गोष्टींच्या संबंधात, या अधिनियमाशी विसंगत नसतील असे नियम किंवा आदेश करता येतील, त्यात फेरफार करता येतील किंवा ते विखंडित करता येतील :-

^१ सन १९५९ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ३४ याच्या कलम १६ अन्वये मूळ कलमाऐवजी हे कलम दाखल करण्यात आले.

** आता फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ (१९७४ चा २) पहा.

^३ सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १३ याच्या कलम ३ (अ) अन्वये " आयुक्त व जिल्हा दंडाधिकारी यांस " या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^३ सन १९६७ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४५ याच्या कलम २ (अ) अन्वये " खंड (ब), (ड), (अब), (ई) आणि (ग) " या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

* १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १३ याचे कलम ४ पुढीलप्रमाणे आहे:-

" ४. निकट पूर्ववर्ती कलमान्वये मुख्य अधिनियमाच्या कलम ३३ मध्ये दुरुस्त्या करण्यात आल्या असल्या तरीही उक्त कलम ३३, पोट-कलम (१), खंड (ब), (ड), (डब), (इ) व (ण) आणि खंड (घ) याअन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून जिल्हा दंडाधिका-याने केलेले आणि ह्या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या निकटपूर्वी कोणत्याही क्षेत्रात अंमलात असलेले सर्व नियम व आदेश हे सक्षम प्राधिका-याकडून त्यात फेरफार करण्यात किंवा ते रद्द करण्यात किंवा त्यात दुरुस्ती करण्यात येईपर्यंत, त्या क्षेत्रात अंमलात असण्याचे चालू राहिल."

+ १९६७ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४५ याचे कलम ४ पुढीलप्रमाणे आहे:-

" ४. या अधिनियमाच्या कलम २, खंड (अ) अन्वये मुख्य अधिनियमाच्या कलम ३३ मध्ये आणखी सुधारणा करण्यात आल्या असल्या तरी, उक्त कलम ३३, पोट-कलम (१), खंड (वाय) व खंड (अ), (आर), (टी) व (यू) या अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तींचा वापर करून जिल्हा दंडाधिका-याकडून करण्यात व देण्यात आलेले आणि या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या निकटपूर्वी कोणत्याही क्षेत्रात अंमलात असलेले, सर्व नियम व आदेश, सक्षम प्राधिकरणाकडून त्यामध्ये फेरबदल करण्यात किंवा ते रद्द करण्यात किंवा त्यात सुधारणा करण्यात येईतोपर्यंत, उक्त क्षेत्रात अंमलात असण्याचे चालू राहिल."

(क) घाटांवर, धक्क्यांवर व उतरण्याच्या जागांवर व रेल्वे स्थानकांबाहेर, उतारूंचे सामान वाहून नेण्याकरिता काम करू इच्छित असलेल्या व्यक्तींना लायसन देणे व त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवणे व अशा रीतीने कामावर लावलेल्या व्यक्तींच्या मजुरीचे निर्धारित दर अंमलात आणण्याची तरतूद करणे;

(ख) जनतेला धोका, अडथळा किंवा गैरसोय होऊ नये म्हणून रस्त्यांवरील व सार्वजनिक जागांवरील सर्व प्रकारच्या रहदारीचे व सवारी करणा-या, वाहन चालविणा-या, सायकल चालविणा-या किंवा पायी जाणा-या व्यक्तींकडून किंवा गुरे नेणा-या किंवा त्यांच्याबरोबर असणा-या व्यक्तींकडून होणा-या रस्त्याच्या व सार्वजनिक जागांच्या वापराचे विनियमन करणे;

(ग) वाहने, रस्त्यांवर व सार्वजनिक जागांवर ज्या शर्तीवर उभी करून ठेवता येतील त्या शर्तीचे व वाहने किंवा जनावरे उभी करण्याच्या जागा म्हणून होणा-या रस्त्यांच्या वापराचे विनियमन करणे;

(घ) वाहने रस्त्यांवर असतांना त्यावर किती व कोठे दिवे असावेत आणि ते कोणत्या वेळेच्या दरम्यान वापरावेत ते विहित करणे;

१[(घक) राष्ट्रीय जलमार्गाव्यतिरिक्त क्षेत्रीय जलधी किंवा देशांतगत जलमार्गांवरील जलयानांवर किंवा बोटींवर कोणतीही चित्रे, जाहिराती, वृत्त फलक किंवा जाहीर नोटिसा लावण्याबाबत लायसन देणे, त्यावर नियंत्रण ठेवणे किंवा त्यास मनाई करणे;]

२[(घख) जे कोणतेही चिन्ह, साधन किंवा प्रतिरूपण कोणत्याही रस्त्याच्या एखाद्या ठिकाणाहून आकाशाच्या पार्श्वभूमीवर दिसण्याजोगे असेल आणि सदरहू नियमात किंवा आदेशात विनिर्दिष्ट केलेल्या उंचीवर (जवळची वाहतूक विचारात घेऊन आणि त्या उंचीवरील असे चिन्ह, साधन किंवा प्रतिरूपण लक्ष विचलित करण्याचा किंवा अशा वाहतुकीस अडथळा आणण्याचा संभव आहे हे विचारात घेऊन) कोणत्याही जागेवर, इमारतीवर किंवा संरचनेवर उभारले असेल किंवा उंचावर धरले असेल, असे कोणतेही चिन्ह, साधन, किंवा प्रतिरूपण, जाहिरातीच्या प्रयोजनाकरिता उभारण्यास, प्रदर्शित करण्यास, बसविण्यास किंवा ते ठेवण्यास लायसन देणे, त्यावर नियंत्रण ठेवणे किंवा त्यास मनाई करणे]

(ड) तो याबाबत विहित करील अशा विनियमांनुसार असेल, त्याव्यतिरिक्त इतर बाबतीत दिवसाच्या ज्या विवक्षित वेळात रस्त्यातून किंवा विनिर्दिष्ट केलेल्या विवक्षित रस्त्यांतून गुरे नेता येणार नाहीत त्या वेळा विहित करणे;

(च) कोणताही हत्ती किंवा वन्य किंवा घातक प्राणी कोणत्याही रस्त्याने किंवा रस्त्यातून हाकणे, घेऊन जाणे किंवा वाहून नेणे याबाबत विनियमन करणे;

(छ) इमारती लाकडे, परांची वासे, शिड्या, लोखंडी तुळ्या, तुळ्या किंवा कांबी, बाष्पित्र किंवा इतर अवजड वस्तू रस्त्यातून वाहून नेण्याची रीत व पद्धती आणि त्या वाहून नेण्याचे मार्ग व वेळा यांचे विनियमन करणे आणि त्यावर नियंत्रण ठेवणे;

(ज) बंदुकीची दारू किंवा इतर कोणताही स्फोटक पदार्थ, रस्त्यांमधून व सार्वजनिक जागांतून वाहून नेण्यासाठी लायसन देणे, त्यावर नियंत्रण ठेवणे किंवा त्या परिसरात राहणा-या किंवा तेथून ये-जा करणा-या लोकांना अडथळ्याचे, गैरसोयीचे, उपद्रवाचे, जोखमीचे, धोक्याचे किंवा नुकसानीचे ठरू नये म्हणून असे पदार्थ रस्त्यांवरून व सार्वजनिक जागांतून वाहून नेण्यास मनाई करणे;

(झ) विनिर्दिष्ट केलेल्या विवक्षित रस्त्यांव्यतिरिक्त इतर रस्त्यांमधून व विनिर्दिष्ट केलेल्या वेळांव्यतिरिक्त इतर वेळांत आणि त्या बाबत तो विहित करील अशा विनियमांस अधीन राहून, सांसर्गिक किंवा संक्रामक रोग झालेल्या व्यक्ती अगर जनावरे आणि मृत जनावरे किंवा त्यांचे अवयव आणि मनुष्यांचे मृतदेह उघडे ठेवण्यास किंवा नेण्याआणण्यास मनाई करणे ;

१ सन १९५३ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक २० याच्या कलम ६(१) अन्वये खंड (घक) समाविष्ट करण्यात आला.

२ सन १९५९ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ३७ याच्या कलम २ अन्वये खंड (घख) समाविष्ट करण्यात आला.

(अ) त्याबाबत तो जे नियम करील त्यास अधीन असेल त्याव्यतिरिक्त, इतर बाबतीत ज्या वेळात मैला किंवा दुर्गंधीयुक्त पदार्थ किंवा वस्तू विवक्षित रस्त्यांवरील घरातून किंवा इमारतीतून बाहेर नेऊ नयेत, किंवा त्या अशा घरात अगर इमारतीत नेऊ नयेत किंवा त्या अशा रस्त्यांतून वाहून नेऊ नयेत त्या वेळा विहित करणे ;

(ट) प्राण्यांची कत्तल करण्यासाठी, मृत प्राणी किंवा कातडी साफ करण्यासाठी, उपद्रवकारक किंवा दुर्गंधीयुक्त पदार्थ टाकण्यासाठी आणि बहिर्विधीसाठी वेगळ्या जागा राखून ठेवणे ;

(ठ) मनुष्यांच्या किंवा प्राण्यांच्या साथीच्या किंवा संक्रामक रोगाचा प्रादुर्भाव झाला असेल किंवा होण्याची भीती असेल त्याप्रसंगी, तो रोग होऊ नये अगर त्याचा फैलाव होऊ नये यासाठी, राज्य शासनाकडून निदेश देण्यात येईल किंवा मान्यता देण्यात येईल त्याप्रमाणे, जागेच्या भोगवटादारांनी आणि रहिवाशांनी ती स्वच्छ ठेवणे आणि निर्जंतुक करणे, आणि तो रोग झालेल्या किंवा झाला आहे असे वाटत असलेल्या व्यक्तींना किंवा प्राण्यांना वेगळे ठेवून त्यांची व्यवस्था ठेवणे ;

(ड) पाण्याचा कोणताही स्त्रोत किंवा पुरवठा किंवा पात्र यांचा वापर पूर्णपणे किंवा विवक्षित प्रयोजनासाठी बंद करण्याचा किंवा वापर न करण्याचा किंवा असा वापर केवळ विवक्षित प्रयोजनांसाठीच मर्यादित करण्याचा आणि असा स्त्रोत किंवा पात्र किंवा त्यातील पाणी दूषित होऊ नये याविषयी तजवीज करण्याचा निदेश देणे ;

(ढ) रस्त्यांमध्ये किंवा सार्वजनिक जागांमध्ये किंवा त्यांच्याजवळ गायन वादन करणे, ढोल, ताशे किंवा इतर वाद्ये बडवणे आणि शिंगे फुंकणे, भोंगे वाजवणे किंवा इतर कर्कश वाद्ये वाजविणे यासाठी लायसन देणे, त्यावर नियंत्रण ठेवणे किंवा त्या परिसरात राहणा-या किंवा तेथून ये-जा करणा-या लोकांना अडथळ्याचे, गैरसोयीचे, उपद्रवाचे, जोखमीचे, धोक्याचे किंवा नुकसानीचे ठरू नये म्हणून त्यांना मनाई करणे ;

(ण) रस्त्यातून किंवा रस्त्यावरून जाणा-या जमावातील व मिरवणुकीतील व्यक्तींचे आचरण व वागणूक किंवा कृती यांचे विनियमन करणे व मिरवणुकांच्या बाबतीत त्यांनी ज्या मार्गांनी, ज्या पद्धतीने व ज्या वेळी जावे ते मार्ग, ती पद्धत व त्या वेळा विहित करणे ;

(त) कोणत्याही रस्त्यात अगर रस्त्याच्या भागात कोणतीही दोरी अगर खांब आडवा टांगण्यास किंवा ठेवण्यास किंवा रहदारीस अडथळा होईल किंवा उजेड व हवा निर्वेधपणे येण्यास प्रतिबंध होईल अशा रीतीने प्रक्षेप किंवा संरचना उभारण्यास मनाई करणे ;

(थ) तो करील अशा वाजवी नियमानुसार असेल त्या व्यतिरिक्त, इतर बाबतीत कोणत्याही रस्त्यात किंवा सार्वजनिक ठिकाणी बांधकाम सामग्री अगर इतर वस्तू ठेवण्यास किंवा एखादा घोडा किंवा इतर प्राणी बांधून ठेवण्यास अगर त्यांना अटकावून ठेवण्यास मनाई करणे ;

(द) पुढील गोष्टी करण्यास लायसन देणे, त्यावर नियंत्रण ठेवणे किंवा त्या परिसरात राहणा-या किंवा तेथून ये-जा करणा-या लोकांस अडथळ्याचे, गैरसोईचे, उपद्रवाचे, जोखमीचे, धोक्याचे किंवा नुकसानीचे ठरू नये म्हणून त्यांना मनाई करणे, —

(एक) त्याबाबत योग्य रीतीने प्राधिकृत केलेले शासकीय कर्मचारी किंवा नगरपालिका अधिकारी याव्यतिरिक्त इतर व्यक्तींनी रस्त्यांवर आणि सार्वजनिक जागेवर व त्यालगत असलेल्या इमारतीच्या बाहेरच्या बाजूस रोषणाई करणे ;

(दोन) रस्त्यांमध्ये किंवा सार्वजनिक जागांमध्ये किंवा त्यांच्या जवळपास खडकांना सुरंग लावणे किंवा खड्डे खणणे ;

(तीन) कोणत्याही सार्वजनिक जागेत [किंवा सार्वजनिक जागेजवळ किंवा कोणत्याही] सार्वजनिक करमणुकीच्या जागी ध्वनिक्षेपकाचा उपयोग करणे ;

^१ सन १९५४ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक २८ याच्या कलम ७ अन्वये "कोणत्याही सार्वजनिक जागी किंवा" या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

(ध) मोडकळीस आलेल्या इमारतींमुळे किंवा इतर कारणांमुळे धोका उत्पन्न होईल अशा बाबतीत, वाजवी वाटतील अशा गोष्टींचा अपवाद करून, विवक्षित रस्ते किंवा जागा तात्पुरत्या बंद करणे ;

(न) ज्यापासून, जाणा-या-येणा-यांस, जवळपास राहणा-या व्यक्तींस किंवा जनतेस धोका उत्पन्न होण्याचा संभव असेल अशा इमारती, ओटे व इतर संरचना बांधण्याचे, ती दुरुस्त करण्याचे व ती पाडण्याचे काम करताना व्यक्तीस व मालमतेस हानी पोहोचणार नाही अशी तजवीज करणे ;

(प) या बाबतीत तो जे वाजवी नियम करील त्या नियमांस अधीन असेल त्या व्यतिरिक्त इतर रीतीने, कोणत्याही रस्त्यात किंवा इमारतीत किंवा कोणत्याही रस्त्यावर किंवा इमारतीवर किंवा कोणत्याही रस्त्यापासून किंवा इमारतीपासून ५० फुटांच्या आत कोणतेही गवत किंवा इतर वस्तू पेटविणे किंवा जाळणे किंवा होळी पेटविणे किंवा कोणतेही अग्निशस्त्र किंवा हवेच्या दाबाने उडणारी बंदूक (एअरगन) स्वैरपणे उडविणे किंवा दारुकाम करणे किंवा फेकणे अगर फायर बलून किंवा अग्निबाण सोडणे, उडविणे किंवा रस्त्यावर दिवे किंवा तशा प्रकारची रोषणाईची इतर साधने लावण्यासाठी कोणताही खांब किंवा इतर वस्तू, कोणत्याही रस्त्याच्या बाजूस ठेवणे किंवा रस्त्यावर आडवी बसविणे या गोष्टीस मनाई करणे ;

(फ) मृतदेहाची विल्हेवाट लावण्यासाठी असलेली कोणतीही जागा, कोणतीही धर्मशाळा, गावची वेस किंवा इतर कोणतीही सार्वजनिक निवा-याची जागा यांचा फायदेशीर व सोयीस्कर उपयोग सर्वास सारखा व योग्य रीतीने व्हावा म्हणून आणि तेथे येणा-या लोकांनी व्यवस्थित रीतीने वागावे म्हणून, व्यवस्था करण्यासाठी तिचा उपयोग कोणत्या वेळी आणि कोणत्या रीतीने करावा याचे विनियमन करणे ;

(ब) (एक) सार्वजनिक मनोरंजनाच्या जागेला किंवा सार्वजनिक करमणुकीच्या जागेला लायसन देणे किंवा त्यावर नियंत्रण ठेवणे ;

(दोन) त्या परिसरात राहणा-या किंवा तेथून ये-जा करणा-या लोकांस अडथळ्याचे, गैरसोईचे, उपद्रवाचे, जोखमीचे, धोक्याचे किंवा नुकसानीचे ठरू नये म्हणून सार्वजनिक मनोरंजनाची जागा किंवा सार्वजनिक करमणुकीच्या किंवा संमेलनाच्या जागा चालविण्यास मनाई करणे ;

(तीन) सार्वजनिक मनोरंजनाच्या जागेत किंवा सार्वजनिक करमणुकीच्या किंवा सार्वजनिक संमेलनाच्या जागेतील प्रवेश आणि निर्गम मार्गाचे विनियमन करणे आणि सार्वजनिक सुरक्षितता राखण्यासाठी व तेथे अशांतता निर्माण होऊ नये म्हणून तरतूद करणे ;

१[[(बक) (एक) २[सार्वजनिक सुव्यवस्था, सभ्यता व नीतिमत्ता यासाठी किंवा जनतेच्या हिताच्या दृष्टीने] विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा अपवादात्मक गोष्टी वगळून, सार्वजनिक मनोरंजनासाठी मेळे व तमाशे यांसहित गायनाच्या, नृत्याच्या, नकलांच्या किंवा रंगभूमीविषयक किंवा इतर प्रयोगांना लायसन देणे किंवा त्यावर नियंत्रण ठेवणे;

(दोन) सार्वजनिक सुव्यवस्था, सभ्यता किंवा नीतिमत्ता राखण्याच्या दृष्टीने किंवा जनतेच्या हिताच्या दृष्टीने कलावंताचा उपयोग करून घेणे व अशा प्रयोगाच्यावेळी कलावंत व प्रेक्षक यांच्या वर्तणुकीचे विनियमन करणे ;

१ सन १९५३ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक २० याच्या कलम ६ (१) अन्वये खंड (बक) समाविष्ट करण्यात आला.

२ सन १९७३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३७ याच्या कलम (२) (१) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

(wa) (1)

— (11)

(WATI)

(तीन) अशा प्रयोगांचे ^१[आणि त्या संबंधात कोणत्याही संहिता असल्यास, त्या संहितांचे आणि कोणत्याही शर्ती असल्यास, त्या शर्तींना अधीन राहून, त्याबद्दलचे योग्यता प्रमाणपत्र देण्याकरिता] ^२[राज्य शासनाच्या मते, साहित्य, रंगभूमी आणि अशा परिनिरीक्षणासंबंधीच्या इतर बाबी यांचे ज्ञान किंवा अनुभव असलेल्या व्यक्ती] ज्याच्या सदस्य असतील अशा, ^३[संपूर्ण राज्यासाठी किंवा संबंधित क्षेत्रासाठी या प्रयोजनार्थ राज्य शासनाने नेमलेल्या मंडळाकडून] किंवा आयुक्ताने किंवा जिल्हा दंडाधिका-याने, याबाबत नेमलेल्या सल्लागार समितीकडून पूर्वपरिनिरीक्षण करणे, ^४[मंडळाच्या आदेशाविरुद्ध किंवा निर्णयाविरुद्ध विहित प्राधिकरणाकडे अपील करणे, त्याची (प्राधिकरणाची) नेमणूक किंवा घटना, त्याची कार्यपद्धती आणि त्यास सहाय्यभूत अशा इतर बाबी आणि अशा प्रयोगांच्या किंवा संहितांच्या परिनिरीक्षणासाठी, अशी प्रमाणपत्रे मिळविण्याकरिता आणि त्यांच्या दुस-या प्रती देण्याकरिता केलेल्या अर्जासाठी आणि अशा अपिलांच्या संबंधात, आकारण्यात यावयाची फी (मग ती न्यायालय-फी मुद्रांकाच्या स्वरूपात असो किंवा अन्य स्वरूपात असो) या गोष्टींची तरतूद करणे ;]

(चार) ज्या वेळात व ज्या ठिकाणी असे प्रयोग करता येतील त्या वेळेचे व त्याठिकाणांचे विनियमन करणे ;

^५[(बख) सार्वजनिक सुव्यवस्था, सभ्यता किंवा नीतिमत्ता यासाठी किंवा जनतेच्या हिताच्या दृष्टीने (विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा अपवादात्मक गोष्टी वगळून) नृत्यशाळा म्हणून वापरण्यात येणा-या जागांना लायसन देणे किंवा त्यावर नियंत्रण ठेवणे ;]

(भ) सार्वजनिक मनोरंजनाच्या ठिकाणी प्रवेशासाठीच्या कोणत्याही तिकिटाच्या किंवा प्रवेशिकेच्या मग ती कोणत्याही नावाने ओळखली जात असो-विक्रीचे विनियमन करणे किंवा तिला मनाई करणे ;

^६[(भक) खाद्यगृहांची नोंदणी करणे,—ज्यात, खाद्यगृहे चालविण्यासाठी या अधिनियमान्वये आवश्यक असलेली व मिळविलेली लेखी परवानगी मानली जाईल असे नोंदणी प्रमाणपत्र प्रत्येक बाबतीत देणे व विहित मुदतीत अशा नोंदणीचे वार्षिक नवीकरण करणे याचा समावेश असेल ;]

(म) या अधिनियमान्वये जे कोणतेही लायसन किंवा जी कोणतीही परवानगी मिळावावयाची असेल किंवा मिळविणे आवश्यक असेल त्या लायसनसाठी किंवा परवानगीसाठी अर्ज करण्याकरिता अनुसारावयाची कार्यपद्धती विहित करणे व अशा कोणत्याही लायसनसाठी किंवा परवानगीसाठी आकारावयाची फी विहित करणे ;

^१ सन १९७३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३७ याच्या कलम २ (अ) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^२ वरील अधिनियमाच्या कलम २ (ब) अन्वये हा मजकूर जादा दाखल करण्यात आला.

^३ सन १९६७ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४५ याच्या कलम २ (ब) अन्वये “राज्य सरकारने नेमलेल्या मंडळाकडून” या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^४ सन १९७३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३७ याच्या कलम २ (२) (क) अन्वये हा मजकूर जादा दाखल करण्यात आला.

^५ सन १९७४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १ याच्या कलम ३ (अ) (एक) अन्वये खंड (बख) समाविष्ट करण्यात आला.

^६ सन १९६९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ३ (अ) (एक) अन्वये खंड (भक) समाविष्ट करण्यात आला.

- १९४९ परंतु, या कलमातील कोणत्याही गोष्टीमुळे व या कलमान्वये केलेल्या कोणत्याही नियमानुसार दिलेल्या
चा मुंबई कोणत्याही लायसनमुळे ^१[किंवा नोंदणी प्रमाणपत्रामुळे] कोणत्याही व्यक्तीस, ज्या कोणत्याही मद्याबद्दल किंवा
२५. मादक द्रव्याबद्दल, मुंबई दारूबंदी अधिनियम, १९४९ अन्वये ^२[किंवा ^३[***] अबकारी अधिनियम, हैदराबादचा
१३१६ मादक औषधी द्रव्यांबाबत अधिनियम, मध्यप्रांत व व-हाड उत्पादन शुल्क अधिनियम, १९१५, किंवा मध्यप्रांत व
फसलीचा व-हाड दारूबंदी अधिनियम, १९३८ अन्वये] किंवा ^४[अबकारी महसुलासंबंधीच्या किंवा मद्य तयार करणे,
हैद्राबाद त्याची विक्री करणे व ते सेवन करणे यास मनाई करण्यासंबंधीच्या] त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या
१. १९१५ चा कोणत्याही इतर कायद्यान्वये लायसन, परवाना, पास किंवा प्राधिकारपत्र आवश्यक असते असे मद्य किंवा
मध्यप्रांत मादक द्रव्य आयात करण्याचा, निर्यात करण्याचा, त्याची वाहतूक करण्याचा, ते तयार करण्याचा, विकण्याचा
२. किंवा जवळ बाळगण्याचा प्राधिकार मिळणार नाही किंवा त्यामुळे, अशा कोणत्याही कायद्यान्वये कोणत्याही
१९३८ व्यक्तीच्या दायित्वास बाध येणार नाही, किंवा त्यामुळे शस्त्र अधिनियम, १८७८ * याच्या किंवा स्फोटक पदार्थ
चा अधिनियम, १८८४ याच्या, किंवा यांपैकी कोणत्याही अधिनियमान्वये केलेल्या कोणत्याही नियमांच्या तरतुदीस
मध्यप्रांत व किंवा याखालील कोणत्याही व्यक्तीच्या दायित्वास कोणत्याही रीतीने बाध येणार नाही ;
व-हाड परंतु आणखी असे की, या पोट-कलमान्वये केलेले कोणतेही नियम किंवा आदेश यानुसार केलेली
७. कोणतीही कार्यवाही किंवा असे नियम किंवा आदेश या अन्वये लायसन ^५[किंवा नोंदणीप्रमाणपत्र] देणे या
१८७८ गोष्टी राज्य शासनाच्या नियंत्रणाच्या व पर्यवेक्षणाच्या अधीन असतील ;
चा ११. ^६[परंतु तसेच, ^७[कोणत्याही सार्वजनिक ठिकाणी किंवा त्याच्या जवळ किंवा कोणत्याही सार्वजनिक
१८८४ करमणुकीच्या ठिकाणी ध्वनिक्षेपकाचा वापर करण्यासाठी किंवा सार्वजनिक मनोरंजनाच्या किंवा करमणुकीचा
चा ४. ^८[किंवा नृत्यशाळा म्हणून वापरण्यात येणा-या] कोणत्याही जागांसाठी] कोणतेही लायसन देणा-या किंवा ते
मंजूर करण्यास किंवा त्याचे नवीकरण करण्यास नकार देणा-या किंवा ते रद्द करणा-या ^९[किंवा कोणत्याही
खाद्यगृहास कोणतेही नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यास किंवा त्याचे नवीकरण करण्यास नकार देणा-या किंवा ते रद्द
करणा-या] कोणत्याही आदेशामुळे व्यथित झालेल्या व्यक्तीस, असा आदेश मिळाल्याच्या दिनांकापासून तीस
दिवसांच्या आत खुद्द राज्य शासनाकडे किंवा राज्य शासन, सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे विनिर्दिष्ट
करील अशा अधिका-याकडे, अपील सादर करता येईल.]
^{१०}[(१-क) ^{११}[पोट-कलम (१) च्या] खंड (ब), (बक) व (भ) अन्वये नियम करण्याचा किंवा आदेश
देण्याचा अधिकार प्रथमतः ^{१२}[महाराष्ट्र राज्याच्या केवळ मुंबई क्षेत्राच्या] संबंधातच अंमलात असेल ; परंतु
राज्य शासनाला राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे उक्त खंडांपैकी सर्व किंवा कोणत्याही खंडांखालील असा
अधिकार, अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा दिनांकापासून राज्याच्या इतर कोणत्याही क्षेत्रात
अंमलात येईल, अशी तरतूद करता येईल.]

^१ सन १९६९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ३ (अ) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^२ सन १९५९ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ३४ याच्या कलम १७ (१) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^३ महाराष्ट्र विधि अनुकूलन (राज्य व समवर्ती विषय) आदेश, १९६०, अन्वये "मुंबई राज्याच्या सौराष्ट्र प्रदेशात किंवा कच्छ प्रदेशात अंमलात असलेला तो अधिनियम" हा मजकूर वगळण्यात आला.

^४ सन १९५९ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ३४ याच्या कलम १७ (१) अन्वये "अबकारी महसुलासंबंधीच्या" या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^५ सन १९६९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ३ (अ) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^६ सन १९६७ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ४५ याच्या कलम २ (क) अन्वये हे परंतुक जादा दाखल करण्यात आले.

^७ सन १९९५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३ याच्या कलम २ द्वारे "सार्वजनिक करमणुकीच्या [किंवा नृत्यशाळा म्हणून वापरण्यात येणा-या] कोणत्याही जागेसाठी" याऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^८ सन १९७४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १ याच्या कलम ३ (अ) (दोन) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^९ सन १९६९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ३ (अ) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

* आता शस्त्र अधिनियम, १९५९ (१९५९ चा ५४) पहा.

^{१०} सन १९५९ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ३४ याच्या कलम १७ (२) अन्वये हे पोट-कलम समाविष्ट करण्यात आले.

^{११} सन १९६० चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ३ (अ) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^{१२} महाराष्ट्र विधि अनुकूलन (राज्य व समवर्ती विषय) आदेश, १९६०, अन्वये "दुस-या राज्यात घातलेले प्रदेश वगळून पुनर्रचनेपूर्वीच्या मुंबई राज्याच्या प्रदेशाच्या" या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^१[(१-ख) खंड (ब), (बक), ^२[(म) आणि (भक)] अन्वये नियम करण्याच्या, आदेश देण्याच्या किंवा नेमणुका करण्याच्या अधिकाराचा आणि अशा अधिकाराचा त्या खंडापैकी कोणत्याही खंडाअन्वये लायसन किंवा परवानगी देण्याशी त्यांचा जेथवर संबंध असेल तेथवर त्याचा पोट-कलम (१), खंड (म) अन्वये, पोट-कलम (१-क) च्या तरतुदींना अधीन राहून, महसूल आयुक्ताला सुद्धा त्याच्या प्रभाराखालील महसूल विभागात त्याचा वापर करता येईल.]

(२) (एक) पोट-कलम (१), ^३[खंड (क) व (ग) या अन्वये नियम करण्याचा त्यात फेरफार करण्याचा किंवा ते विखंडित करण्याचा अधिकार राज्य शासनाच्या नियंत्रणाच्या अधीन असेल.

(दोन) पोट-कलम (१) च्या उरलेल्या खंडाखालील नियम करण्याचा, त्यात फेरफार करण्याचा किंवा ते विखंडित करण्याचा अधिकार त्या शासनाच्या पूर्वमंजूरीच्या अधीन असेल.

(३) मृतदेहाची विल्हेवाट लावण्यासाठी एखाद्या जागेचा उपयोग करण्यासंबंधात पोट-कलम (१) खंड (च) अन्वये केलेला प्रत्येक नियम हा, सर्वसाधारण व रुढ प्रथा आणि त्या त्या मृतदेहाच्या बाबतीतील ताबडतोब विल्हेवाट लावण्याची आवश्यकता योग्यप्रकारे लक्षात घेऊन तयार करण्यात येईल.

(४) पोट-कलम (१), खंड (ठ) च्या प्राधिकाराखाली प्रख्यापित केलेला प्रत्येक नियम, ^४[आयुक्तांच्या प्रभाराखाली नसलेल्या कोणत्याही क्षेत्रासंबंधात] केला असेल तर तो ताबडतोब ^५[महसूल आयुक्ताला आणि राज्य शासनाला कळविण्यात येईल.]

(५) जर या कलमान्वये केलेला किंवा प्रख्यापित केलेला कोणताही नियम किंवा आदेश हा, कोणत्याही नगरपालिका किंवा स्थानिक प्राधिकरणाच्या कोणत्याही कायद्यात, नियमात किंवा उपविधीत स्थानिक विभागातील लोकांचे आरोग्य, सोय किंवा सुरक्षितता यासंबंधीच्या ज्या कोणत्याही बाबीची तरतूद केली असेल अशा बाबीसंबंधात असेल, तर असा नियम किंवा आदेश हा, यथास्थिति, नगरपालिका किंवा स्थानिक प्राधिकरणाच्या अशा कायद्यास, नियमास किंवा उपविधीस अधीन असेल.

(६) या कलमान्वये नियम करण्याच्या, त्यात फेरफार करण्याच्या किंवा ते विखंडित करण्याच्या अधिकाराचा वापर हा, केलेले फेरफार केलेले किंवा विखंडित केलेले नियम पूर्व प्रकाशित करण्याच्या शर्तीस अधीन राहून करण्यात येईल आणि या कलमान्वये केलेला, फेरफार केलेला किंवा विखंडित केलेला प्रत्येक नियम राजपत्रात प्रसिद्ध करण्यात येईल. तसेच, त्याचा परिणाम होणा-या स्थानिक क्षेत्रात, यथास्थिति, ज्या इमारतीशी, संरचनेशी, कामाशी किंवा जागेशी त्याचा विशेष संबंध असेल ती इमारत, संरचना, काम किंवा जागा यांच्या जवळील ठळक ठिकाणी त्याच्या प्रती लावून किंवा दवंडी पिटवून प्रसिद्ध करण्यात येईल किंवा

^१ सन १९६० चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ अन्वये पोट-कलम (१-ब) समाविष्ट करण्यात आले.

^२ सन १९६९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ३(ब) "आणि (एक्स)" या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^३ सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १३ याच्या कलम ३ (ब) अन्वये "खंड (अ), (ब) आणि (क)" या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^४ सन १९५९ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ५६ याच्या कलम ३, अनुसूची अन्वये "बृहन्मुंबईबाहेरील कोणत्याही क्षेत्रासंबंधाने" या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^५ सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ८ याचे कलम ३, अनुसूची अन्वये "राज्य सरकारास" या मजकुराने सुरू होणा-या व "कळविला पाहिजे" या मजकुराने संपणा-या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

तो नियम करणा-या, त्यात फेरफार करणा-या किंवा तो विखंडित करणा-या प्राधिका-यास योग्य वाटेल अशा इंग्रजी किंवा स्थानिक भाषेतील, स्थानिक वृत्तपत्रात जाहिरात देऊन प्रसिद्ध करण्यात येईल किंवा या साधनांपैकी कोणत्याही दोन किंवा अधिक साधनांद्वारे किंवा त्या प्राधिका-यास योग्य वाटेल अशा इतर कोणत्याही साधनांद्वारे प्रसिद्ध करण्यात येईल :

परंतु, असे कोणतेही नियम करणे किंवा त्यात फेरफार करणे किंवा ते विखंडित करणे ही गोष्ट ताबडतोब अंमलात आणणे आवश्यक आहे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याविषयी, ^१[महसूल आयुक्त, आयुक्त], ^२[जिल्हा दंडाधिकारी किंवा अधीक्षक] यांची खात्री होईल तर, पूर्व प्रसिद्धीशिवाय असे नियम करता येतील किंवा त्यात फेरफार करता येतील किंवा ते विखंडित करता येतील.

(७) या कलमात यापूर्वी काहीही अंतर्भूत असले तरी किंवा त्या अन्वये केलेल्या कोणत्याही नियमात काहीही अंतर्भूत असले तरी, सक्षम प्राधिका-याने, वाईट चालीची म्हणून कुप्रसिद्ध असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस कोणतीही सार्वजनिक मनोरंजनाची किंवा करमणुकीची जागा चालविण्याकरिता ^३[किंवा नृत्यशाळा चालविण्यासाठी वापरण्यात येणा-या कोणत्याही जागेसाठी] लायसन, देण्याचे नाकारणे किंवा ती चालविण्यास मनाई करणे ^४[किंवा कोणत्याही खाद्यगृहास, यथास्थिति, कोणतेही नोंदणी प्रमाणपत्र देण्याचे नाकारणे किंवा ते चालविण्यास मनाई करणे] हे नेहमी कायदेशीर असेल.

(८) उपरोक्त प्रमाणे योग्यरीतीने दिलेला कोणताही आदेश अंमलात असेपर्यंत, त्याचे पालन करणे हे संबंधित सर्व व्यक्तींचे कर्तव्य असेल.

२००५
चा महा.
३५.

^५[" ३३क . (१) या अधिनियमामध्ये, किंवा, पोलीस आयुक्ताने किंवा जिल्हा दंडाधिका-याने आपापल्या प्रभारांखालील क्षेत्रांकरिता कलम ३३ च्या पोट-कलम (१) अन्वये केलेल्या नियमांमध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरीही, मुंबई पोलीस (सुधारणा) अधिनियम, २००५ याच्या प्रारंभाच्या दिनांकास आणि तेव्हापासून,—

खाद्यगृह, परमीट
रुम किंवा बिअर
बार यांमधील
नृत्याविष्कारावर
बंदी आणि इतर
परिणामरूप
तरतुदी.

(क) खाद्यगृहामध्ये, परमीट रुममध्ये किंवा बिअर बारमध्ये कोणत्याही त-हेचा किंवा प्रकारचा (of any kind or type) नृत्याविष्कार आयोजित करण्यावर बंदी घालण्यात आली आहे ;

(ख) खाद्यगृहामध्ये, परमीट रुममध्ये किंवा बिअर बारमध्ये कोणत्याही त-हेचा किंवा प्रकारचा नृत्याविष्कार आयोजित करण्यासाठी लायसन प्राधिकारी असलेल्या पोलीस आयुक्ताने, जिल्हा दंडाधिका-याने किंवा यथास्थिति, इतर कोणत्याही अधिका-याने, उपरोक्त नियमांन्वये दिलेली सर्व नृत्याविष्कार लायसने रद्द ठरतील.

^१ सन १९६० चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ३ (क) अन्वये " आयुक्त " या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^२ सन १९६५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १३ याच्या कलम ३(क) अन्वये " किंवा जिल्हा दंडाधिकारी " या मजकुराऐवजी हा मजकूर दाखल करण्यात आला.

^३ सन १९७४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १ याच्या कलम ३ (ब) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^४ सन १९६९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २ याच्या कलम ३ (क) अन्वये हा मजकूर समाविष्ट करण्यात आला.

^५ सन २००५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३५ याच्या कलम २ अन्वये ही कलमे समाविष्ट करण्यात आली.